

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 31.03.2022 § 52

§ 52

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto Etelä-Suomen aluehallintovirastolle: Dämmanin ja Nuuksion Pitkäjärven säännöstelyn purkaminen ja siihen liittyvät vesistötyöt, Espoo

Valmistelijat / lisätiedot:
Olsen Saara

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Ympäristöjohtaja Söderman Tarja

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva ympäristö- ja rakennuslautakunta antaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle seuraavan lausunnon asiassa Dämmanin ja Nuuksion Pitkäjärven säännöstelyn purkaminen ja siihen liittyvät vesistötyöt, Espoo (ESAVI/31121/2020): Espoon ympäristö- ja rakennuslautakunta katsoo, että Dämmanin ja Nuuksion Pitkäjärven patojen purkaminen on tärkeä hanke vaelluskalojen suojelun turvaamiseksi. Lisäksi hanke on Espoon vesiensuojelun toimenpideohjelman (2016 - 2021) mukaista.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää, että kalatie on toteutettava ja maisemoitava mahdollisimman luonnonmukaiseksi. Kalatien pohjassa ja kivitiedoissa tulee käyttää mahdollisimman paljon luonnonkiviä ja -soraa. Pohjaa ei saa kokonaan täyttää louheella. Kalatien liuskojen tukemisessa tulee lisäksi ottaa huomioon penkereiden riittävä tiiviyys, sekä jään muodostumisen vaikutukset kalatien rakenteeseen.

Espoon ympäristö- ja rakennuslautakunta tuo esille, että lupahakemuksessa ei ole käsitelty Dämmanin padon purkamisen vaikutuksia Kvarnträskin luonnonsuojelualueelle. Hankeselostuksessa on yleisesti todettu, ettei siitä katsota olevan haittaa läheisille suojelualueille tai Nuuksion Natura-alueelle. Kuitenkin keskivedenkorkeuden on katsottu tulevan olemaan hieman nykyistä alempana ja Kvarnträskin suojelualue on suorassa yhteydessä kosken kautta Dämmaniin. Hakemukseen tulee täydentää vaikuttaako Dämmanin padon purku luonnonsuojelualueen arvoihin tai voiko se olla rauhoitusmääräyksien vastaista.

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan mukaan lupahakemuksessa tulee ottaa huomioon nykyisten suojelualueiden lisäksi Espoon luonnonsuojelun toimenpiteet 2021 - 2030 -ohjelman esitykset täydennettäväksi suojelu- ja arvokohteiksi, kuten esimerkiksi maakunnallinen arvokohde Nupurinjärvi. Nupurinjärven rannoilla esiintyy mm. metsäluhtaa, joka hyötyy korkeasta vedenpinnasta.

Hankeselostuksen mukaan Dämmanin voimalaitosalueella on tehty liito-oravahavaintoja. Ympäristö- ja rakennuslautakunnan tietojen mukaan alueella on myös yksi todettu pesäpuu. Myös Nuuksion Pitkäjärven luusuan läheisyydessä on havaittu liito-oravia. Mikäli patojen purkaminen

ja kalatien rakentaminen vaatii puiden raivaamista alueelta, tulee molempien patojen alueelta selvittää liito-oravien ja niiden pesäpuiden esiintyminen.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää vedenlaadun tarkkailusuunnitelman lisäämistä hakemukseen Nuuksion Pitkäjärven padon osalta. Mittauspisteitä tulee olla vähintään kolme, joista yksi padon yläpuolella ja kaksi padosta alavirtaan Brobackaassa. Tarkkailun aikana tulee seurata ainakin kiintoaineen, typen ja pH pitoisuuksia. Vedenlaatua tulee tarkkailla ennen purkutöitä, sen aikana ja kuukausi työn valmistumisen jälkeen.

Patojen purkamisessa, pohjapatojen ja ylisyöksykynnysten rakentamisessa ja kalatien toteuttamisessa tulee huomioida melua aiheuttavien töiden ja puiden kaadon osalta linnuston ja liito-oravien pesimärauha 1.4.-31.7. ja vettä samentavien töiden osalta taimenen kutuaika 1.9. - 30.11.

Käsittely

Ympäristöjohtajan estyneenä ollessa asian esitteli valvontapäällikkö Maria Myllynen.

Päätös

Ympäristö- ja rakennuslautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Espoon kaupungin länsiosassa sijaitsevaa Dämmanin tekojärveä ja Nuuksion Pitkä-järveä on säännöstelty noin 50 vuoden ajan Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) toimesta säännöstelypatojen avulla. Talousveden tuotanto sekä raakavedenotto Dämmanista on päättynyt marraskuussa 2016. Vedenpuhdistuslaitoksen purkutyöt valmistuvat vuoden 2020 loppuun mennessä. Näin ollen Dämmanin ja sen yläpuolisen Nuuksion Pitkäjärven säännöstelyn hoitaminen ei enää jatkossa ole HSY:n intressien mukaista. Lisäksi nykyiset säännöstelypatorakenteet toimivat kalaston vaellusesteinä. Säännöstelypadot korvataan pohjapadoilla ja säännöstelyluukkujen tilalle asennetaan ylisyöksykynnykset ja pohjapadon alapuolelle rakennetaan kalatie.

Pohjapadon rakentamisen seurauksena Nuuksion Pitkäjärven luusuassa noin 170 m² nykyistä vesialuetta muuttuu maa-alueeksi. Pohjapadosta vastaa jatkossa Espoon kaupunki. Järvien vedenpinnat määräytyvät pohjapatojen ja ylisyöksypadon mukaan.

Dämmanissa keskivedenkorkeus sovitetaan nykyisten säännöstelyrajojen puoliväliin, mikä on säännöstelyn aikaista keskivedenkorkeutta hieman alempana. Muilta osin Dämmanin vedenpintojen vaihtelu vastaa pääosin nykyisen säännöstelyn mukaista tilannetta. Nuuksion Pitkäjärven keskivedenkorkeus pysyy ennallaan, ylivedenkorkeudet laskevat ja alivedenkorkeudet nousevat nykytilaan nähden.

Hanke mahdollistaa osaltaan taimenen nousun aina Nuuksion Pitkäjärveen asti ja parantaa vesistön ekologista tilaa. Myös muiden virtavesieliöiden elinolosuhteet ja liikkumismahdollisuudet vesistössä paranevat. Hakemussuunnitelman mukaiset toimenpiteet eivät aiheuta pysyviä haitallisia muutoksia vesistön tilaan tai vedenlaatuun. Säännöstelypatojen purkamistöistä ja uusien pohjapatojen ja kalatien rakentamistöistä

ympäristölle aiheutuva haitta rajoittuu lähinnä väliaikaiseen meluun. Pitkäjärven ympäristössä aiheutuu lisäksi lievää ja lyhytaikaista veden samentumista.

Pohjapatojen rakentamisen ja nykyisen säännöstelyn lakkauttamisen myötä ympäristön tila Gumbölenjoessa muuttuu luonnonmukaisemmaksi ja luonnollista vuosirytmää vastaavaksi.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, kirjaamo